

Wymagania edukacyjne dla uczniów **klasa 6**

dopełniająca ocena
bardzo dobra

I. Słuchanie

- wykorzystuje wysłuchane wypowiedzi we własnej pracy
- tworzy własne utwory inspirowane wysłuchanym tekstem
- dostrzega i wyjaśnia przenośny sens wysłuchanego tekstu
- potrafi sporządzić notatkę w wybranej przez siebie formie na podstawie wysłuchanego tekstu

II. Czytanie

- czyta tekst płynnie, stosując odpowiednie tempo i intonację W zależności od treści
- odczytuje tekst poetycki i prozatorski na poziomie przenośnym i symbolicznym
- wskazuje funkcję narratora w utworze
- podejmuje próby interpretacji utworu w oparciu o funkcję środków stylistycznych
- analizując konstrukcję i warstwę znaczeniową utworu bierze pod uwagę funkcję osoby mówiącej w tekście
- badając strukturę świata przedstawionego, dostrzega mechanizmy rozwoju fabuły, głównych wątków utworu prozatorskiego
- porównuje różne rodzaje powieści i opowiadania
- na podstawie analizy utworów literackich podejmuje próbę interpretacji znaczenia i miejsca człowieka w świecie
- odczytuje inne odpowiednio dobrane teksty kultury na poziomie krytyczno-twórczym
- analizuje treść oraz tworzywo adaptacji filmowej lub teatralnej dzieła literackiego
- wyjaśnia mechanizmy oddziaływania reklam
- bada zależność między tworzywem dzieła a realizacją tego samego tematu lub motywu w różnych dziedzinach sztuki

III. Mówienie

- Jako świadomy uczestnik sytuacji komunikacyjnej nawiązuje kontakt, podtrzymuje go oraz dobiera formę komunikatu w zależności od celu wypowiedzi i rodzaju odbiorcy
- różnicuje swoje wypowiedzi stylistycznie, dba o poprawność językową, korzysta z bogatego słownictwa
- aktywnie uczestniczy w dyskusji na tematy związane z rzeczywistością oraz dotyczące lektury; wprowadza w temat rozmowy, przekonuje do swojego zdania, udowadniając racje w sposób rzeczowy i logiczny, posługuje się informacją, cytatem z danego źródła; nawiązuje do wypowiedzi interlokutorów, wyciąga wnioski, dokonuje podsumowania rozmowy, modyfikuje własne poglądy
- dba o poprawność wypowiedzi oraz o przestrzeganie przez dyskutantów zasad kulturalnej rozmowy
- świadomie stosuje różne rodzaje wypowiedzi w zależności od przekazywanych treści
- ubarwia wypowiedzi dialogiem
- urozmaica wypowiedzi opisem przeżyć wewnętrznych, monologiem

wewnętrznym postaci

- stosuje charakterystykę bezpośrednią bohatera, wykorzystując bogate słownictwo nazywające cechy; stosuje charakterystykę pośrednią uwzględniającą motyw działania postaci; dokonuje oceny moralnej bohatera w odwołaniu do uniwersalnych wartości etycznych

III. Pisanie

- pisze różnorodne wypowiedzi, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej, poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym
- stosuje bogate, różnorodne słownictwo dostosowane do rodzaju i celu wypowiedzi
- wprowadza do dialogu słowa narratora dystansującego się wobec wypowiedzi i działań bohaterów
- redaguje opowiadanie twórcze z elementami opisu sytuacji, list oficjalny, notatkę w formie ciągłej, schematu
- w tekstach informacyjnych i instrukcji stosuje słownictwo adekwatne do formy
- wyjaśnia treści przenośne i symboliczne oraz konteksty interpretacyjne w opisie dzieła plastycznego
- streszcza tekst, stosując odpowiednie dla formy wypowiedzi słownictwo
- w sposób pełny i przemyślany charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, przedstawia wszystkie możliwe motywy jej działania, ocenia postępowanie w odniesieniu do wartości etycznych
- przekształca plan ramowy w szczegółowy
- poprawia własne błędy językowe i stylistyczne

VI. Korzystanie ze źródeł informacji

- samodzielnie gromadzi informacje, korzystając z różnych źródeł

V. Nauka o języku

- stosuje wiedzę w zakresie fonetyki:
 - stosuje wiadomości dotyczące różnicy między zapisem a wymową głosek
- stosuje wiedzę w zakresie słownictwa i słowotwórstwa:
 - korzysta z bogatego zasobu słownictwa, stosując wyrazy bliskoznaczne
 - dba o poprawność stylistyczną tekstu
 - ilustruje wypowiedzi odpowiednio dobranymi związkami frazeologicznymi i przysłowiami
 - wyjaśnia znaczenie wyrazów na podstawie ich etymologii
 - wyjaśnia zmiany znaczenia wyrazów,
 - bada funkcje neologizmów i archaizmów w tekście
 - analizuje budowę słowotwórczą wyrazu
 - porządkuje rodziny wyrazów
- stosuje wiedzę w zakresie fleksji:
 - popawnieużywa w wypowiedzeniach ustnych i pisemnych form odmiennych i nieodmiennych części mowy, analizuje ich funkcje w zdaniu,
 - dokonuje rozbioru gramatycznego wypowiedzenia pojedynczego

- stosuje wiedzę w zakresie składni:
 - dokonuje analizy logicznej wypowiedzenia pojedynczego
 - rysuje wykresy logiczne zdań pojedynczych z różnymi typami podmiotów i orzeczeń
 - rysuje schematy wypowiedzeń złożonych podrzędnie i współrzędnie
 - rozpoznaje i konstruuje zdania bezpodmiotowe
 - dba o poprawność interpunkcyjną wypowiedzeń pojedynczych i złożonych

rozszerzone ocena
dobra

I. Słuchanie

- nawiązuje do wypowiedzi innych we własnej pracy
- dokonuje w dowolnej formie przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu
- analizuje przenośny sens wysłuchanego tekstu

II. Czytanie

- czyta płynnie tekst, podkreślając modulacją nastrój i emocje bohaterów
- czyta różne teksty kultury na poziomie krytyczno
- twórczym
- określa rolę narratora w utworze
- rozumie funkcję użytych w tekście środków stylistycznych
- rozumie znaczenie postaci mówiącej w tekście
- posługuje się pojęciami: fabuła, akcja, wątek
- wyróżnia cechy różnych rodzajów powieści i opowiadania
- na podstawie analizy utworów literackich odkrywa podstawowe prawa dotyczące człowieka i otaczającego świata
- analizuje treści pozaliterackich tekstów kultury porównuje utwory literackie z ich adaptacją filmową lub teatralną
- wypowiada opinie na temat reklam i dostrzega werbalne oraz niewerbalne mechanizmy oddziaływania na odbiorcę
- dostrzega zależność między realizacją tematu dzieła a jego tworzywem

III. Mówienie

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej buduje spójne i poprawne pod względem językowym wypowiedzi, zróżnicowane stylistycznie w zależności od intencji nadawcy oraz adresata
- uczestniczy w dyskusji na podany temat, przedstawia logiczne, rzeczowe argumenty poparte odpowiednimi przykładami
- stosuje perswazję językową nieprzekraczającą granic kulturalnej rozmowy tak, aby przekonać pozostałych jej uczestników do przyjęcia jego stanowiska
- stosuje różnego rodzaju wypowiedzenia
- stosuje w swoich wypowiedziach dialog
- stosuje w swoich wypowiedziach opis przeżyć wewnętrznych
- charakteryzuje bohatera literackiego, ocenia jego postawy i postępowanie, uwzględniając motywy działania
- wygłaszając tekst poetycki lub prozatorski stosuje pauzę, dobiera odpowiednio

barwę i ton głosu tak, aby zwrócić uwagę odbiorcy na warstwę znaczeniową utworu

- wzbogaca wypowiedzi o niewerbalne środki wyrazu, dobrane odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej
- zwraca uwagę na poprawność językową i stylistyczną swoich wypowiedzi

III. Pisanie

- konstruuje wypowiedzi zróżnicowane stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, odbiorcy komunikatu oraz sytuacji komunikacyjnej
- stosuje słownictwo odpowiednie do rodzaju i celu wypowiedzi wzbogaca tekst dialogiem charakteryzującym bohatera
- redaguje opowiadanie twórcze z elementami opisu przeżyć wewnętrznych bohatera, notatkę, sprawozdanie
- redaguje teksty informacyjne oraz teksty o charakterze instrukcji
- opisując dzieło plastyczne, zauważa jego sens przenośny
- redaguje streszczenie tekstu, szczegółowo relacjonuje przedstawione wydarzenia
- charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, nazywa cechy jej charakteru, osobowości i usposobienia, zauważa motywy działania
- redaguje plan szczegółowy
- dba o estetykę zapisu, poprawność językową i stylistyczną redagowanego tekstu

VI. Korzystanie ze źródeł informacji

- potrafi dokonać wyboru źródła informacji

V. Nauka o języku

- stosuje wiedzę w zakresie fonetyki:
 - dostrzega różnicę między zapisem a wymową głosek, oznacza miękkość głoski przez znak zmiękczenia oraz i
- stosuje wiedzę w zakresie słownictwa i słowotwórstwa:
 - dobiera odpowiednio słownictwo blisko-znaczne w wypowiedzi w celu uniknięcia powtórzeń
 - stosuje w wypowiedziach pisemnych lub ustnych wyrazy przeciwstawne, związki frazeologiczne i przysłowia, a także powiedzenia związane z regionem
 - rozumie funkcję neologizmów i archaizmów w tekście, wyjaśnia ich sens
 - bada budowę słowotwórczą wyrazu
 - tworzy rodzinę wyrazów
 - tworzy definicję słowotwórczą wyrazu
- stosuje wiedzę w zakresie fleksji:
 - rozpoznaje w wypowiedzeniu odmienne i nieodmienne części mowy. Nazywa je i określa formę gramatyczną, rozumie ich funkcję w zdaniu
 - poprawnie stosuje części mowy w wypowiedzi, w szczególności formy czasowników zakończonych na – no, - to. Nieregularnie odmieniających się rzeczowników, formy proklityczne i enklityczne zaimków, liczebniki w związku z rzeczownikiem
- stosuje wiedzę w zakresie składni:

- rozpoznaje części zdania pojedynczego,
- nazywa typy orzeczenia – imienne, czasownikowe oraz podmiotu – gramatyczny, logiczny, domyślny, zbiorowy
- rysuje wykres logiczny zdania pojedynczego,
- rozróżnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie
- stosuje zasady interpunkcji wypowiedzenia pojedynczego i złożonego

podstawowe ocena
dostateczna

I. Słuchanie

- słucha uważnie wszystkich wypowiedzi nauczyciela i uczniów
- dokonuje przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu (np. na taką formę, jak: słuchowisko, scenka dramatyczna)

II. Czytanie

- czyta poprawnie tekst, podkreślając głosem ważne słowa
- czyta ze zrozumieniem teksty literackie na poziomie semantycznym i samodzielnie rozwiązuje niektóre zadania świadczące o rozumieniu tekstu na poziomie krytycznym
- analizuje narrację pierwszo - i trzecioosobową analizuje zależność
- między użytymi w utworze środkami stylistycznymi a jego treścią
- próbuje wyjaśnić rolę postaci mówiącej w tekście
- wyjaśnia pojęcia: fabuła, akcja, wątek
- wyróżnia rodzaje powieści
- wnioskuje na temat otaczającej rzeczywistości oraz miejsca człowieka na świecie na podstawie wybranych tekstów literackich
- odczytuje plakat
- dostrzega zależności między dziełem literackim a jego adaptacją
- dostrzega mechanizmy oddziaływania reklamy na jej odbiorcę

III. Mówienie

- uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- buduje spójne i logiczne wypowiedzi, posługując się poprawnym słownictwem
- przedstawia swoje stanowisko w dyskusji, dobierając rzeczowe argumenty
- stosuje się do zasad kulturalnej dyskusji
- opowiada, stosując różnego rodzaju wypowiedzenia
- wzbogaca opowiadanie dialogiem
- stosuje opis własnych przeżyć, mówi o przeżyciach bohatera literackiego
- charakteryzuje bohatera literackiego, formułuje ocenę jego postępowania
- wygłasza teksty poetyckie i prozatorskie, stosując się do zasad poprawnej artykulacji oraz intonacji i zwracając uwagę na warstwę znaczeniową tekstu
- świadomie korzysta z niewerbalnych środków komunikacji, takich jak gest, mimika twarzy, intonacja, pauza, dostosowując je do rodzaju komunikatu, jego odbiorców, celu wypowiedzi
- stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej tak, aby jego wypowiedzi były zrozumiałe dla odbiorcy

III. Pisanie

- redaguje formy wypowiedzi literackiej
- stara się zachować poprawność językową i stylistyczną dłuższych wypowiedzi zbudowanych za pomocą różnych typów wypowiedzeń
- redaguje podanie, życiorys, samodzielną prostą notatkę
- za pomocą odpowiedniego słownictwa wkomponowuje opis przedmiotu, miejsca, cech bohatera w opowiadanie twórcze lub odtwórcze
- konstruuje teksty informacyjne oraz teksty o charakterze instrukcji
- podejmuje próby spójnego opisu dzieła plastycznego
- niezależnie od budowy utworu streszcza tekst w porządku chronologicznym, relacjonuje przedstawione wydarzenia
- podejmuje próbę opisu postaci rzeczywistej lub literackiej, uwzględniając jej cechy charakteru i osobowości
- redaguje plan wypowiedzi
- stosuje zasady estetyki, graficznej organizacji tekstu oraz poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej redagowanych wypowiedzi

VI. Korzystanie ze źródeł informacji

- korzysta ze słowników i encyklopedii

V. Nauka o języku

- stosuje wiedzę w zakresie fonetyki:
 - dzieli wyraz na litery i głoski
 - dostrzega różnicę między zapisem a wymową głosek,
 - dzieli wyraz na sylaby i potrafi przenieść wyraz do następnej linijki zgodnie z obowiązującymi zasadami
- stosuje wiedzę w zakresie słownictwa i słowotwórstwa:
 - posługuje się słownictwem bliskoznacznym, wyrazami przeciwstawnymi,
 - posługuje się wybranymi związkami frazeologicznymi pochodzenia biblijnego i mitologicznego, przysłowiami; rozumie znaczenie wyrazów
 - wyjaśnia sens niektórych neologizmów i archaizmów
 - zna pojęcie: wyraz podstawowy i pochodny
 - wyróżnia podstawę słowotwórczą i formant, rdzeń
- stosuje wiedzę w zakresie fleksji:
 - rozpoznaje w wypowiedzeniu odmienne i nieodmienne części mowy
 - rozpoznaje formę odmiennych części mowy
- stosuje wiedzę w zakresie składni:
 - rozpoznaje części zdania
 - wyróżnia w zdaniu orzeczenie imienne i czasownikowe
 - zna rodzaje podmiotu
 - odróżnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, spójnikowo i bezspójnikowo

I. Słuchanie

- słucha uważnie wypowiedzi nauczyciela i uczniów
- dokonuje przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu (np. wykonuje ilustrację do tekstu)

II. Czytanie

- czyta poprawnie tekst, wyznaczając głosowo granice zdań, zwracając uwagę na znaki interpunkcyjne
- czyta odpowiednio dobrane teksty literackie i rozumie ich treść
- rozróżnia narrację pierwszo - i trzecioosobową
- rozumie zależności między użytymi w tekście środkami stylistycznymi a jego treścią
- wyróżnia postać mówiącą w różnych rodzajach i gatunkach literackich
- rozróżnia pojęcia: fabuła, akcja, wątek
- wie, czym różni się opowiadanie od powieści
- dostrzega podobieństwa i różnice między światem przedstawionym w literaturze a rzeczywistością
- odczytuje teksty kultury: komiks, obraz, rzeźbę
- zauważa podobieństwa i różnice między utworem literackim a jego adaptacją filmową czy teatralną
- zauważa w tekście reklamy słownictwo wyrażające perswazję

III. Mówienie

- buduje wypowiedzi na temat
- formułuje pytania i odpowiedzi odpowiednie do sytuacji komunikacyjnej
- przedstawia swoje zdanie w dyskusji
- zna zasady kulturalnej rozmowy
- stosuje w opowiadaniu wypowiedzenia proste i rozwinięte, pojedyncze i złożone
- wprowadza dialog w mowę opowieściową
- mówi o swoich przeżyciach w danej sytuacji, nazywa przeżycia bohatera literackiego
- nazywa cechy bohatera, wyciąga proste wnioski dotyczące jego postępowania
- wygłasza z pamięci teksty poetyckie lub prozatorskie
- jako nadawca odbiorca komunikatu korzysta z niewerbalnych środków wyrazu
- stara się stosować do podstawowych zasad poprawności językowej

III. Pisanie

- zna podstawowe zasady redagowania form wypowiedzi
- buduje dłuższe wypowiedzi za pomocą różnych wypowiedzi pojedynczych i złożonych
- wplata dialog w tekst narracyjny
- redaguje opowiadanie odtwórcze i twórcze
- wypełnia druki urzędowe i pocztowe
- opisuje wskazane elementy dzieła plastycznego

- streszcza tekst w porządku chronologicznym
- nazywa cechy charakteru i osobowości postaci literackiej
- komponuje ogólny plan wypowiedzi
- przestrzega podstawowych zasad poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej oraz estetyki redagowanej wypowiedzi

VI. Korzystanie ze źródeł informacji

- z pomocą nauczyciela korzysta ze słowników i encyklopedii

V. Nauka o języku

- stosuje wiedzę w zakresie fonetyki:
 - zna pojęcie głoski i litery,
 - dostrzega różnicę między zapisem a wymową głosek,
 - dzieli wyraz na sylaby
- stosuje wiedzę w zakresie słownictwa i słowotwórstwa:
 - dopasowuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne
 - potrafi zastosować wybrane związki frazeologiczne pochodzenia biblijnego, mitologicznego, przysłowia; rozumie znaczenie wyrazów
 - z pomocą nauczyciela wyróżnia części w budowie słowotwórczej wyrazu
- stosuje wiedzę w zakresie fleksji:
 - z pomocą nauczyciela rozpoznaje formę i funkcję odmiennych części mowy
 - wskazuje nieodmienne części mowy
- stosuje wiedzę w zakresie składni:
 - z pomocą nauczyciela rozpoznaje części zdania, zna ich funkcję składniową
 - odróżnia zdanie złożone współrzędnie od zdania złożonego podrzędnie

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą. **Ocenę celującą** otrzymuje uczeń, który : Buduje twórcze, bezbłędne pod względem językowym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej wypowiedzi, w których się swobodnie posługuje werbalnymi i niewerbalnymi środkami wyrazu. Odczytuje sens utworów poetyckich, prozatorskich i innych dzieł kultury, również spoza listy lektur przewidzianej programem nauczania, na poziomie krytyczno-twórczym, uwzględniając ich strukturę i treści przerośne oraz symboliczne, odwołuje się do kontekstów kulturowych. Bierze udział w pozaszkolnych konkursach humanistycznych (np. Literackich, językowych, recytatorskich, ortograficznych itp.) i osiąga w nich sukcesy.